Uitkomst Duitse verkiezingen bepaalt koers EU: solidair of solide

Posted on 18 september 2021 by René Cuperus

De Duitse Bondsdagverkiezingen van 26 september aanstaande gaan over de toekomst van Europa. Niets meer en niets minder. Daarom is het zo teleurstellend hoe weinig echte aandacht er in Nederland nog steeds voor bestaat.

Die verkiezingen zijn voor Nederland minstens zo relevant als de Amerikaanse verkiezingen. Het blijft dan ook onverklaarbaar en onverdedigbaar dat aandacht voor deze beide verkiezingen zo ver uit elkaar loopt. Talkshow na talkshow gaan over de Amerikaanse verkiezingen. De NPO vloog er zelfs eigen studio's voor over naar New York.

Wat een schril contrast met de aandacht voor de Duitse verkiezingen. Die komt niet veel verder dan correspondenten-stukken in de kranten of expertgesprekken op de radio. Schijnbaar alleen omdat in de ene campagne miljoenen dollars worden geïnvesteerd, waardoor deze op sensationeel Hollywood-entertainment lijkt, en de andere zich saai afspeelt op schilderachtige marktpleinen tussen *currywurst* en *Weizenbier*.

Macron nodigt kandidaten uit

Voor Europa én Nederland staat er veel op het spel bij de Duitse verkiezingen. Dat kun je aflezen aan de politieke schijnbewegingen en schoten voor de boeg vanuit diverse Europese landen.

Neem de Franse president Macron. Die nodigde onlangs twee Duitse kanselierskandidaten uit voor een bezoek aan Parijs, de geplaagde Armin Laschet van CDU/CSU en 'Merkel-kopie' Olaf Scholz van de SPD.

Ook de derde kandidaat Annalena Baerbock van de Groenen had een uitnodiging van het Élysée ontvangen, maar daarvoor vriendelijk bedankt. Ze gaf de voorrang aan een binnenlands campagne-bezoek, daarmee zich, wat mij betreft, direct ongeschikt verklarend voor het kanselierschap.

Buitenland afwezig in Duitse campagne

Zo'n internationale afzegging is wel symbolisch voor de Duitse verkiezingscampagne overigens. De Duitse bondskanselier is door het gewicht van functie en land als vanzelf een van de wereldleiders, en speelt een belangrijke rol bij de betrekkingen tussen China, Amerika en Europa. Maar tot mijn verbijstering speelt het buitenland een totaal ondergeschikte rol in de Duitse campagne.

Zo werd er in het laatste driedebat, *das Triell* op ARD en ZDF, twee uur lang met geen woord over Europese en internationale politiek gesproken. China of Rusland: ze werden niet genoemd. Zelfs over de toekomst van de Europese Unie werd in dat debat niet gesproken. Wat een totale ontkenning van de rol van Duitsland in Europa en van de verwachtingen van Duitsland in Europa!

Eigenbelang

Als er nu iemand verwachtingen van Duitsland heeft, dan is dat wel Macron. De Franse president heeft direct eigenbelang bij de Duitse verkiezingsuitslag, want per 1 januari 2022 bekleedt Frankrijk het voorzitterschap van de EU (tot 30 juni). Frankrijk staat in de startblokken om daar een ambitieus succes van te maken en dat kan alleen in tandem met een nieuwe Duitse regering.

Daarom hoopt Macron op een vlotte regeringsvorming in Duitsland, zodat hij vaart

kan maken. Hij heeft dat EU-voorzitterschap namelijk vooral ook nodig voor zijn mogelijke herverkiezing als President. De eerste ronde van de Franse presidentiële verkiezingen start al in april 2022. Macron zou graag het Europees leiderschap en de internationale uitstraling die gepaard gaan met het EU-voorzitterschap gebruiken voor zijn herverkiezing.

Macron gaat voor SPD en Groenen

Het gerucht gaat dat hij voor deze etappes het liefst Olaf Scholz als kanselier zou hebben, want die past het beste bij de Franse en Zuid-Europese EU-plannen. Macron zou twee dagen met Scholz in Parijs geconfereerd hebben, tegen één dag voor Laschet.

Macron weet dat met de SPD van Scholz, en eventueel de Verkeerslicht-coalitie van Rood, Groen en Geel (SPD, Groenen, FDP), beter zaken te doen valt over de Muntunie en het *NextGenerationEU*-Herstelfonds, dan met een coalitie waarin CDU/CSU en FDP elkaar versterken in hun kritiek op de (door Zuid-Europa gewenste) Schulden- en TransferUnie.

Een mediterrane wind

De grote vraag is wie in Europa het vacuüm van Angela Merkel zal opvullen. Sommigen experts hopen of vrezen, al naar gelang hun positie, dat president Macron en Mario Draghi (de Italiaanse premier met grote Europese ervaring) na Merkel het sterke leiderskoppel van Europa zullen zijn.

Dan zou er een mediterrane wind door de Muntunie gaan waaien en wordt afgekoerst op de EU als permanente schulden- en transfer-Unie en wordt het *NextGenerationEU* coronaherstelfonds geen eenmalige crisisoperatie, maar een precedent voor Europese investeringen en belastingen.

Spaarzame Acht waarschuwen

De Noord-Europese landen voelen deze bui al hangen, en hebben daarom op hun beurt een schot voor de boeg gegeven bij de Duitse verkiezingen. *Politico* (9 september) bericht over een *position paper* van 1A4 van de ministers van Financiën van maar liefst acht meest Noordelijke landen: Oostenrijk, Denemarken, Letland,

Slowakije, de Tsjechische republiek, Finland, Nederland en Zweden.

Deze landen – men zou ze de 'Spaarzame Acht' kunnen noemen – verzetten zich, volgens *Politico*, tegen 'Southern dreams of a debt-friendly Europe'. Zij waarschuwen ervoor dat in de coronacrisis en de klimaatcrisis geen makkelijk alibi gevonden mag worden voor een blijvende verslapping van de EMU-spelregels. De keus is die tussen een 'schulden-vriendelijk' Europa of een 'schulden-onvriendelijk' Europa.

Zuinig of vrijgevig

Deze scheidslijn loopt dwars door de Duitse politiek en dus dwars door de Duitse verkiezingen. Met aan de ene kant de 'Club Med' van SPD en Groenen en aan de andere kant de liberale FDP en delen van CDU/CSU.

Het ene kamp waarschuwt terecht dat de *austerity politics* (hardvochtige bezuinigingspolitiek) tijdens de eurocrisis meer economische schade dan herstel heeft opgeleverd, maar het andere kamp is terecht beducht voor de onverantwoordelijke 'gratis geld en kapitaal'-stemming die de wereld nu in zijn greep heeft.

Die zou later – bij andere rentestanden, stagflatie en kapitaalmarktinterventies – evengoed tot grote financieel-economische rampspoed kunnen leiden. Dit debat speelt zich in alle hevigheid in Duitsland af, van politieke partijen tot *Bundesbank* en *Bundesverfassungsgericht*.

De uitkomst van dat Duitse krachtenveld zal voor een belangrijk deel bepalen welke koers de EU gaat varen: meer zuidelijk of meer noordelijk. Meer 'solidair' of meer 'solide'. Ook voor een land als Nederland. Daarom is het zo naïef en onverdedigbaar dat er zo'n oppervlakkige interesse in de Duitse verkiezingen is.